

Godt at vide: Skriftlig årsprøve i dansk 2025

Indholdsfortegnelse

<i>Opgaveformuleringen</i>	1
<i>Hvad skal du vise, at du kan?</i>	2
<i>Forslag til strukturering af arbejdsproces ved prøven</i>	2
Strukturering af arbejdsprocessen - kort sagt	2
Strukturering af arbejdsprocessen – uddybet	3
<i>Generel feedback til skriftlig dansk</i>	4
Den analyserende artikel:	4
Den debatterende artikel:	6
<i>Tjekliste til indholdsmæssig gennemlæsning:</i>	7
<i>Tjekliste til sproglig gennemlæsning:</i>	7
<i>Et par huskere til under prøven - baseret på de seneste afleveringer</i>	8
<i>Pakkeliste</i>	9

Opgaveformuleringen

I eksamenssættet er der en række opgavemuligheder. Det fremgår tydeligt, hvilken genre du skal skrive indenfor i de enkelte opgaver – altså om opgaven består i at skrive en debatterende eller analyserende artikel.

De enkelte opgaver ligner formuleringsmæssigt dem, I kender fra undervisningen.

- Der vil være et **perspektiv** (sprogligt, litterært eller mediemæssigt), som angiver, hvor I skal lægge jeres hovedfokus:
 - Sprogligt perspektiv
 - Sproglig analyse, fortolkning og vurdering, herunder fx troper og figurer, ordvalg, semantisk analyse og lignende.
 - Retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen, appelformer og argumentation
 - Litterært perspektiv
 - Litterær analyse og fortolkning, herunder fx fortæller, komposition, synsvinkel, personkarakteristik, fremstillingsformer, billedsprog, genre, stil, litteraturhistorisk perspektivering
 - Mediemæssigt perspektiv

- Kommunikationsanalyse, medieanalyse- og fortolkning, brug af filmiske virkemidler
- Et **tema** øverst (= det emne, som hele din opgave skal dreje sig om – også titlen på opgaven)
- En **opgaveformulering**, hvor det fremgår, hvad I overordnet set skal
- Nogle konkrete **fokuspunkter**, der angiver, hvad I skal fokusere på i arbejdet med teksterne og opgaven
- En angivelse af de **tekster/tekstforlæg**, du *skal* og *kan* inddrage og undersøge i din opgave.
- Et andet eksempel på en konkret opgaveformulering kan findes her på s. 4: [Børne- og undervisningsministeriet \(2019\): Råd og vink til de nye genrer, skriftlig dansk stx \(uddrag\)](#).

Hvad skal du vise, at du kan?

Husk at den skriftlige eksamen går ud på, at du viser din danskfaglighed skriftligt:

- Brug danskfaglig viden (fx viden om litteraturhistoriske perioder), danskfaglige begreber og analysebegreber, så du viser, at du *ved* noget danskfagligt.
- Du skal vise, at du *kan* noget danskfagligt - at du kan analysere og fortolke eller argumentere og diskutere eller reflektere ud fra danskfaglig viden (afhængig af opgaveformuleringen)
- Uanset opgavetypen, skal du vise, at du kan *læse* og *forstå* tekster, *udlede* centrale pointer og *formidle* disse pointer.
- Du skal vise, at du kan skrive fagligt, sagligt og korrekt inden for genrens rammer - så det er vigtigt, at du afsætter tid til at læse din opgave igennem, så du får luget ud i de uklare formuleringer, stavfejlene og får sat kommaer og punktummer rimelig korrekt.

Forslag til strukturering af arbejdsproces ved prøven

Strukturering af arbejdsprocessen - kort sagt

1. Læs og vælg opgaveformulering
2. Påbegynd tekstarbejdet ved at læse og skrive noter til teksterne og til sidst strukturere dine noter i en disposition. Hold hele tiden fokus på *emnet/temaet for opgaven* angivet i opgaveformuleringen.
3. Skriv selve opgaven i sammenhængende tekst
4. Læs korrektur på din opgave, så du får luget ud i indholdsmæssige og sproglige fejl, mangler og uklarheder.

Strukturering af arbejdsprocessen – uddybet

Første del af arbejdsprocessen: læsning og valg af opgaveformulering (kortest tid, måske ca. 20 min. i alt)

1. Læs opgaveformuleringerne rigtig grundigt, så du sikrer dig, at du fokuserer på det, du skal (temaet, selve opgaveformuleringen, teksterne og fokuspunkterne).
2. Vælg den opgave, som umiddelbart interesserer dig mest. Det er lettere at skrive, hvis du er bare lidt engageret det, du skal skrive om.
3. Evt.: Hvis du fx skal undersøge en novelle, så kig eventuelt i dine noter/i-bog, så det er frisk i din erindring, hvad der kendetegner en novelle, og hvilke analysebegreber man skal bruge. Hvis du skal skrive en debatterende artikel, så overvej fx lige, hvad det nu er, man skal fokusere i sådan en, så du har fagbegreberne i baghovedet. Hvis du gør det, så bliver dit tekstarbejde fra starten fokuseret og fagligt.

Anden del af arbejdsprocessen - førskrivning/tekstarbejde og noter (ca. 1,5 timer)

1. Læs de tilknyttede tekster med fokus på det, der står i opgaveformuleringen. Skriv noter undervejs og marker i teksten, så du er i gang med analysen fra første gennemlæsning.
2. Udform en fortolkningshypotese (hvis du skriver analyserende artikel) eller et synspunkt i forhold til emnet, som du vil argumentere for, og noter synspunkterne i artiklen, som du skal diskutere (hvis du skriver debatterende) eller skriv de umiddelbare overvejelser over emnet, som teksten igangsætter hos dig (hvis du skriver reflekterende).
3. Begynd at strukturere dine noter til teksten ud fra punkt 2 (som er det, der skal skabe en rød tråd i din opgave). Lav gerne en mindmap/disposition, hvor du danner dig overblik over, hvad der skal stå i de enkelte afsnit i din opgave, og hvordan du kan få det til at hænge sammen - hele tiden med fokus på opgaveformuleringen og dit konkrete fokus (pkt. 2). Uanset opgavetype skal opgaven gerne have tre dele:
 - Indledning: skriv nogle overvejelser over, hvad der kan stå i den - hvordan fører du læseren ind i emnet på en god og fængende måde? Husk at præsentere teksterne korrekt (forfatter, titel årstal), og husk at angive et klart fokus/vinkel/fortolkningshypotese, så du har lagt an til rød tråd i opgaven. På den måde er det klart, hvad du skal vende tilbage til løbende i opgaven.
 - Midte (= analyse/fortolkning, argumentation/diskussion eller refleksioner). Overvej hvordan du kan strukturere afsnittene i din opgave. Kan dine noter samles i nogle klynger, så du får dig nogle sammenhængende afsnit, der fastholder den røde tråd dvs. gør det muligt gennemgående at linke til dit overordnede fokus?

- Afslutning: skriv nogle foreløbige overvejelser over, hvordan du kan afrunde på en god måde. Husk at det er forskelligt fra genre til genre om afslutningen skal være lukket (analyserende/diskuterende) eller åben (reflekterende). Du kan af gode grunde ikke skrive så meget her endnu, fordi afslutningen jo skal omfatte en opsummering af pointer, som du endnu ikke har skrevet færdigt.

4. Dyk ned i teksterne igen, genlæs de dele, som du finder særligt relevante, find gode citater, skriv flere noter til det, og begynd så småt at skrive mere sammenhængende.

Tredje del af arbejdsprocessen - formidling af dit analysearbejde (lidt mindre tid end anden del, ca. 1,5 - 2 timer)

- Begynd at skrive selve opgaven i sammenhængende tekst. Uanset genre er det godt at have PEEL i baghovedet, for det hjælper dig til at skrive klare pointer, forklare dem godt, understøtte med eksempler og linke, så den røde tråd fastholdes.
- SKRIV LØS! Lad dig ikke bremse af formuleringer, der driller eller ord, der ikke vil ud. Det kan du rette til sidst.

Fjerde del af arbejdsprocessen - korrekturlæsning af din opgave (ca. 0,5 - 1 time)

- Husk at denne del tager *længere tid, end du regner med*. Når man bare skriver løs, så vil der altid være fejl og mangler og uklare/ukorrekte formuleringer - det er dem, du skal luge ud i nu.
- Læs din opgave grundigt og ret fejl undervejs både sprogligt og indholdsmæssigt. Hvis du har god tid, så læs først med fokus på indhold og bagefter med fokus på sprog. Det kan nemlig være rigtig svært at have fokus på begge dele samtidig!

Generel feedback til skriftlig dansk

Den analyserende artikel:

1. Fortolkningshypotese præsenteres i indledningen

- a. Løfter lidt af sløret for, *hvordan* teksterne kommunikerer deres budskab.
- b. Peger ind i opgaven og vinkler den
- c. Opgavens fortolkningsmæssige fokus (den røde tråd)

Eleveksempel på god fortolkningshypotese:

Det moderne gennembrud bar præg af stor ulighed samfundsklasserne imellem. Denne ulighed betød, at bourgeoisiet levede pompøse liv som datidens jetsettere, mens arbejderklassen levede ringe liv med lige ringe arbejds- og leveforhold. Problematikken var historisk ikke blevet formuleret i litteraturen førhen, men det ændredes i det moderne gennembrud af forfattere som bl.a. Henrik Pontoppidan (f. 1857). I hans novelle Muldskud fra novellesamlingen Krøniker af 1888 sætter Pontoppidan netop dette klasseskel under debat. Det gøres gennem en underspillet ironisk fortæller, der indirekte gør grin med bourgeoisiet.

Undgå: SRP-formuleringer

2. Giv din læser et overblik over teksten / Hold det kort = giver en ramme til din analyse

- a. Vigtigst: *Hvad* sker der i grove træk – præsenter hvem, hvad, hvor, hvornår – dermed undgås en indforstået behandling af teksten
- b. Hvor længe strækker historien sig over (kom evt. ind på opbygning og komposition)
- c. Hvordan fortælles novellen (kom evt. ind på fortælleforhold)

3. Brug centrale danskfaglige begreber

- a. Fortælleforhold – *hvordan* historien fortælles og karaktererne fremstilles. ALTID relevant
- b. Komposition – *hvordan* historien forløber – hvilken inddelinger kan man gøre? Tredelt opbygning, starter in medias res, har en lukket/åben slutning? Strækker sig over et døgn? ALTID relevant

NB: Måske er det ikke her dit hovedfokus ligger – komposition og fortælleforhold kan fastslås mere eller mindre kort.

Eleveksempel på god præsentation af fortælleforhold og analytisk pointe:

Novellen har en ironisk tone, som udtrykkes gennem den alvidende tredjepersonsfortæller. Gennem de detaljerige beskrivelser af ægteparrets overdådige liv fornemmer vi en underliggende kritik af deres tilværelse.

4. Fortolkninger skal gøre os klogere på teksten

- a. Jeres (del)fortolkninger skal gøre os klogere på teksten. Hvad bliver effekten?
- b. Fokuser på, hvordan virkemidler interagerer med teksten frem for læseren. Sørg for at bruge jeres analyse til at nå dybere ned i teksten. Undersøg virkemidlerne i relation til indholdet.

Eleveksempel 1, hvor vi ikke bliver klogere på teksten: Ved at bruge appelformerne fanger hun læseren og styrker sit budskab.

Eleveksempel 2, hvor vi analysen bidrager til en dybere forståelse: Hensigten med den stærke patos-appel er at tydeliggøre alvorligheden af kvinders undertrykkelse i samfundet, og (...)

Den debatterende artikel:

1. Skriv en indledning

- a. ... Der indkredser emnet og debatspørgsmålene.
- b. ... Gør emnet levende for læseren
- c. ... Præsenterer hovedteksten og evt. helt kort baggrunden

Eleveksempel på indledning

At vi i Danmark lever i et demokrati, afslører sig ved lejlighed. Lygtepæle udsmykkes med valgplakater og minder os om, at vi skal stemme til alt fra kommunalbestyrelser til Europa-Parlamentet. Demonstrationer fylder Christiansborg Slotsplads, og borgerforslag deles ivrigt på de sociale medier. Selv da Store Bededag blev afskaffet, var det et resultat af demokratisk valgte politikere, som gennem det repræsentative demokrati havde stabet en flertalsregering på benene. Demokratiet er dog mere end det, som Hal Koch fremlagde det i 1945. Det er en måde at leve på, som ikke mindst drejer sig om en måde at tale sammen på. I centrum for demokratiet er nemlig samtalen, som avler gode løsninger, argumenter og forståelse mennesker imellem. Den demokratiske samtale er dog på påfaldende vis selv blevet genstand for debat. Flere mener nemlig, at den er truet af bl.a. øget polarisering og de sociale mediers opblomstring. Dette er også tendensen i et indlæg af Dy Plambeck, bragt i Politiken d. 30. april 2017 med titlen *Vi har sønderrevet det danske sprog*. Plambecks pointe er utvetydig: Samtalen smuldrer omkring os, og det efterlader demokratiet i ruiner.

2. Hav tjek på elementerne i den diskuterende artikel

- a. Præsentation af synspunkter (distancemarkører og gerne fokus på argumentationsformen) – pas på, at din præsentation ikke bliver for ”tung”. Gem sekundære pointer m.m. til diskussionen.
 - b. Diskussion (andre synsvinkler / med og mod-synspunkter)
 - c. Argumenter for eget synspunkt – positionering i debatten. (retoriske virkemidler)
- Overgangene er flydende, men alle dele skal være til stede
 - Den debatterende artikels emne ligger inden for et af danskfagets stofområder – sprog, litteratur eller medie. Brug det aktivt i din opgave.

3. Interessante eksempler og god argumentation er afgørende

- a. Vis, at du kan inddrage eksempler fra den virkelige verden og derigennem forholde dig til problemstillingerne - det er en klar fordel, hvis du rent faktisk har noget på hjertet i forhold til det emne, du skal debattere.

- b. Brug eksempler med danskfaglige tyngde – selvoplevede eksempler skal have et danskfagligt blik
- c. Husk, at det også i denne genre er vigtigt, at du viser, at du har haft dansk i tre år. Du må ”snige” din dansk faglighed ind gennem formidling, egen argumentation, relevante eksempler og blikket på andres argumentation og eksempler.

Tjekliste til indholdsmæssig gennemlæsning:

- Er der en rød tråd i din tekst? Refererer du tilbage til dit fokus (angivet i indledningen) løbende i opgaven (links)? Sluttes du af med at vende tilbage til dit fokus i opgavens afslutning?
- Bruger du PEEL? Og har du eksempler/citater/skærbilleder + beskrivelser, der underbygger dine pointer?
- Får du formidlet de pointer, du ville? Er det klart, hvor du vil hen med pointen?
- Sørger du for at bruge danskfaglig viden, fagbegreber og analysebegreber undervejs?
- Lever din opgave op til de gennemløste krav til analyserende/reflekterende/debatterende artikel?

Tjekliste til sproglig gennemlæsning:

- Bindeord eller punktum-fejl. Får du skrevet fx "Han elsker hende **højt, dette** ser man fx når...", så ret det, så du indsætter punktum eller bindeord i stedet for komma: "Han elsker hende højt, **hvilket** fx fremgår..." eller "Han elsker hende højt. **Dette** ser man fx..."
- Komma.
- Stavefejl.
- Sammensatte ord. Tjek om du får adskilt ord, der faktisk er sammensatte. Du kan fx tjekke det ved at overveje, hvordan ordene ser ud i bestemt form. Fx hvis du skriver "Skole avis" (= et sammensat ord), så kan du prøve at sætte det i bestemt form for at tjekke om det skal være ét ord. Hvis det skulle være to ord, ville det hedde "Skolen avisen" og det hedder det jo ikke. Det hedder "Skoleavisen". Det er altså et sammensat ord.

- Husk på, at man i de skriftlige opgaver i dansk **ikke** skriver metaformuleringer som fx "Jeg vil i denne opgave foretage en analyse og fortolkning af..., og argumentere for at teksten kan fortolkes på x måde". Det hører til de større skriftlige opgaver. I stedet skriver man fx "Dette er netop et centralt tema i x, hvilket bliver tydeligt, hvis man ser nærmere på den upålidelige fortæller, den naturalistiske skrivestil og personernes indbyrdes relationer...". Man skriver det altså mere indirekte.

Et par huskere til under prøven - baseret på de seneste afleveringer

- Temaet/emnet for opgaven skal **ALTID** være i centrum for din opgave:
 - Introducer det i indledningen
 - Vend tilbage til det undervejs i din opgave
- Brug og vis din **danskfaglige viden**:
 - Brug analysebegreber (fx "alvidende fortæller" og undersøg virkemidlernes effekt)
 - Brug fagbegreber/faglig viden (fx om litteraturhistoriske perioder eller om forfattere eller om mediernes rolle i samfundet)
 - Lav grundig tekstlæsning - husk tekstens hvad (indhold), hvordan (form) og hvorfor (fortolkning/vurdering)
- Du skriver til en **almen læser/medborger**, der er "bredt orienteret i danske medier, bøger, film og aktuelle debatter samt i den danske litteraturhistorie. Din modtager kender derfor også danskfaglige begreber som eksempelvis fortællesynsvinkel, flashforward og metafor, men "du kan ikke forvente, at din læser kender teksterne eller sidder med hæftet fra den skriftlige prøve":
 - Du behøver ikke at definere fagbegreber som de ovenfor nævnte, men mere komplekse begreber/teorier som fx Faircloughs tredimensionelle model eller Freuds psykoanalyse er vigtig at definere - også for din argumentation. Pointerne bliver typisk skarpere, når du understøtter med faglige forklaringer.
 - Du skal præsentere teksterne for din læser (titel, årstal og forfatter - og tilstrækkeligt med info om teksterne til, at dine pointer giver mening)
- **Henvisninger**: HUSK dem + brug *fodnoter* eller *parentes* (ikke begge dele)
- Skriv med **Times New Roman** og brug **1,5 linjeafstand**
- Indsæt **sideantal** nederst.
- Ved digthenvisning: brug *skråstreg* mellem vers, fx "Roser er røde / Violer er blå / Bla Bla"

- Brug fulde navn eller efternavn ved **henvisning til forfattere** (fx *Svend Brinkmann skriver* eller *Brinkmann skriver* - ALDRIG *Svend skriver*)
- Læg sprogligt op til citater og brug kolon
- **Husk korrekt tekstpræsentation:** titel, forfatter, årstal og evt. udgivelsessted (fx ved artikel: Berlingske)

Pakkeliste

- Snacks
- Vand
- Kaffe eller te, hvis du er til sådan nogle varme drikke
- Computer + oplader
- Eventuelle håndskrevne noter
- Papir og blyant/kuglepen
- Høretelefoner, så du kan lukke af for lyden af de andres tastaturklik :)
- Bøger:
 - *Litteraturhistorien på langs og på tværs*
 - *Eksamensgenrer i dansk*